

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Педагогічний факультет

Кафедра теорії та методики дошкільної та початкової освіти

**ОПАНУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЮ НАВИЧКОЮ ДІТЬМИ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗА ДОПОМОГОЮ МЕТОДУ ЦІЛИХ СЛІВ**

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: студентка 212М групи

Спеціальності 012 Дошкільна освіта

Освітньо-професійної програми

Дошкільна освіта

Гречуха Яна Володимирівна

Керівник к. філолог. н., доцентка

Сидоренко Н. І.

Рецензент: Компаній Н. А. директорка

Херсонського ЗДО №85

Івано-Франківськ - 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи опанування читацькою навичкою дітьми старшого дошкільного віку за допомогою глобального читання	7
1.1. Проблеми мовленнєвої підготовки дітей до школи	7
1.2. Зарубіжні та інноваційні методи навчання читанню дітей дошкільного віку.....	15
1.3. Глобальне читання як ефективний прийом опанування читацькою навичкою здобувачами дошкільної освіти	21
РОЗДІЛ 2. Експериментальна перевірка опанування читацькою навичкою дітьми старшого дошкільного віку за допомогою методу цілих слів	26
2.1. Діагностика опанування читацькою навичкою старшими дошкільниками за допомогою глобального методу.....	26
2.2. Система роботи з опанування читанням дітьми дошкільного віку за допомогою методу цілих слів.....	32
2.3. Результати дослідно-експериментальної роботи.....	38
ВИСНОВКИ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ	
ДЖЕРЕЛ	46
ДОДАТКИ	51

Додаток А. Анкета для батьків.....	
51	
Додаток Б. Ігри за методикою Ж. - О. Декролі.....	52
Додаток В. Консультація для педагогів.....	
54	

ВСТУП

Актуальність теми. Дошкільна освіта є вихідною ланкою неперервної освіти яка здійснює розвиток та підготовку дитини до подальшого шкільного навчання. Мовленнєвий розвиток і підготовка дошкільників до навчання грамоти є провідною проблемою лінгводидактики.

Її актуальність спричинена пріоритетними напрямками Законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту» та Національну стратегію розвитку освіти України та заходами функціонування і всебічного розвитку української мови, які спрямовані на удосконалення дошкільної освіти, покращення методів, форм та технологій для навчання дітей мови, а також розвиток мовленнєвого спілкування та культури мовлення. Мовленнєве спілкування є універсальною умовою для повноцінного розвитку особистості дитини в дошкільний період. Дитина засвоює знання та суспільно прийняті норми поведінки під час оволодіння мовленням та вивченням мови. Проблема мовленнєвої підготовки дітей до школи містить поняття мовленнєвої компетенції, яке є одним із головних характеристик формування особистості. Освоєння мови та граматичної будови, дає змогу дошкільнятам вільно розмірковувати, відображати зв'язки між предметами та явищами, ставити запитання та робити висновки.

Досліджували проблему мовленнєвої підготовки дітей до шкільного навчання такі вчені: А. М. Богуш, М. С. Вашуленко, Д. Б. Ельконін, Л. О. Калмикова та К. Л. Крутій.

У роботі з дошкільниками широко використовуються інноваційні методики з розвитку мовлення дошкільнят та навчання грамоті.

Майже всі батьки замислюються над тим, щоб навчити свою дитину грамоті ще до вступу до школи, більшість з них надає перевагу читанню, так як опанування читацькою навичкою, без сумніву, є однією з головних умов успішного раннього розвитку дитини. Проте треба зазначити, що Базовий компонент не передбачає навчання дошкільнят читанню. Це запити батьків і вимога альтернативних форм здобуття дошкільної освіти: центрів розвитку та гувернерів.

Велике значення має діяльність науковців щодо розробки різноманітних методів навчання читання та мовленнєвого розвитку дошкільників. В сьогоденні існує багато цікавих та дієвих методик щодо навчання дітей читанню.

Процес формування читацької навички проходить певні етапи та містить критерії та показники сформованості. Такі науковці як: Гудзик І. П., Коваль Г.П., Скрипченко Н.Ф. в своїх працях розглядали питання вироблення навички читання.

Серед багатьох існуючих методик з навчання читання, особливого значення потрібно надати методу цілих слів, як ефективному прийому опанування читацькою навичкою. Глобальний метод читання розробляло багато науковців, кожен з яких створив свою методику читання цілими словами. Глобальне читання передбачає подання дитині цілих слів, з опорою на візуальне сприйняття та здатність запам'ятовувати зорову інформацію. Люди думають не окремими буквами, а цілими словами та поняттями. Літери які утворюють слова, є для малюка абстрактними. Тому запам'ятати слово, яке позначає певний образ, легше, чим вивчити кожену букву.

Опанування читацькою навичкою, забезпечує успішний ранній розвиток дитини, саме тому необхідно присвятити значну увагу вивченню методики навчання дітей читанню за допомогою методу цілих слів як ефективному прийому з розвитку мовлення дошкільників.

Мета дослідження – дослідити ефективність опанування читацькою навичкою дітьми дошкільного віку за допомогою методу цілих слів у сучасному просторі дошкільної освіти.

Завдання дослідження:

1. З'ясувати особливості навчально-виховного процесу мовленнєвої підготовки дітей до школи.
2. Описати зарубіжні та інноваційні методи навчання читання дітей дошкільного віку.
3. Визначити ефективні прийоми опанування читацькою навичкою.
4. Організувати і провести експериментальне дослідження з опанування читацькою навичкою дітьми старшого дошкільного віку за допомогою методу цілих слів.

Об'єкт дослідження – навчально-мовленнєва діяльність дітей старшого дошкільного віку.

Предмет дослідження – метод цілих слів як засіб опанування читацькою навичкою дітьми дошкільного віку.

Гіпотеза дослідження. Передбачається, що опанування читацькою навичкою дітьми дошкільного віку за допомогою методу цілих слів буде ефективним за таких умов:

1. Систематичне застосування методу цілих слів, як під час спеціально організованих занять, так і в інших діяльностях дітей.
2. Створення ігрових ситуацій для ознайомлення дітей зі словами.
3. Взаємодія з батьками дітей стосовно навчання читанню.
4. Заохочення дошкільників до обговорення вражень та емоцій які в них виникають, під час процесу читання.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань, ми використали такі методи:

теоретичні: науковий аналіз, синтез, порівняння, інтерпретація та систематизація даних наукових і навчально-методичних джерел стосовно досліджуваної теми.

емпіричні: констатуючий, формуючий та контрольний етап експерименту, порівняння та опис.

статистичні: кількісна обробка даних, порівняльний, графічний аналіз.

Наукова новизна одержаних результатів: полягає в уточненні та подальшому розвитку наукових поглядів на проблему опанування читацькою навичкою дітьми дошкільного віку за допомогою методу цілих слів.

Практичне значення одержаних результатів: у процесі нашого дослідження розроблено систему роботи, яка сприяє опануванню читацькою навичкою дітьми дошкільного віку за допомогою методу цілих слів. Одержані результати будуть корисні для педагогів, психологів та батьків.

Апробація результатів дослідження. За матеріалами нашого дослідження підготовлено такі публікації: «Читання як складова спеціальної мовленнєвої підготовки дошкільників» в науковому збірнику «InterConf». The 3rd International Scientific and Practical Conference «Progressive Science and Achievements» та «Розвиток мотиваційної готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання читанню» в збірнику International Science Group. The 6th International scientific and practical conference «Methodical and practical methods of creating inventions».

Структура дослідження: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота

містить 5 таблиць та 5 рисунків. Список використаних джерел налічує 41 найменування.

РОЗДІЛ 1

Теоретичні основи опанування читацькою навичкою дітьми старшого дошкільного віку за допомогою глобального читання

1.1 Проблеми мовленнєвої підготовки дітей до школи

Згідно Базового компоненту дошкільної освіти, ефективність дошкільної освіти забезпечується єдністю навчально-виховного процесу і дитячого розвитку з орієнтацією на особистість та врахування індивідуальних та вікових особливостей. Становлення особистості дитини дошкільного віку відбувається завдяки її мовленнєвому розвитку. Найважливішим завданням закладу дошкільної освіти є якісна підготовка дитини до навчання у школі.

Підготовка до школи – це сукупність педагогічних заходів які спрямовані на фізичний, розумовий, психічний, соціальний розвиток дошкільника; створення певних передумов для закладення основ знань, умінь та навичок, які б здійснили особистісний розвиток малюка [5, с. 104].

Підготовка дітей до вступу до школи або до подальшої активної навчальної діяльності визначається в дошкільній педагогіці та педагогіці

початкової школи як цілеспрямований та організований процес оволодіння дитиною новими знаннями, уміннями та навичками самостійно чи із допомогою дорослого. Підготовка до шкільного навчання – це складне утворення, яке містить в своїй структурі спеціальну та загальну підготовку, а також залучає всі сфери дитячої діяльності [3, с. 72].

У науково-методичній літературі поняття «готовність» розглядається як інтегрований результат спеціальної та загальної підготовки до навчання в школі та сукупність характеристик дитини, які дозволяють успішно адаптуватися до систематичного навчання у школі. Це стан психіки, що може бути як тривалим, так і короткочасним, який сприяє готовності дитячого організму до пізнавальної діяльності, а також пізнавальна активність дитини внаслідок впливу виховання та середовища на внутрішні сили, що сприяє здатності дитини до засвоєння змісту конкретної діяльності [34, с. 3].

В. О. Сухомлинський вважав, що розвиток мовлення відіграє ключову роль у підготовці дітей до школи. Педагог рекомендував розпочинати розвиток мовлення та виховувати любов до мови з раннього дитинства, розробив оригінальну методику навчання дітей дошкільного віку грамоті й читанню. Майбутні школярі за рік до початку шкільного навчання відвідували «школу радості», в якій на «уроках мислення в зеленому класі» придумували оповідання, казки та розповіді за спостереженнями в природному довкіллі [26, с. 89].

Проблеми мовленнєвої підготовки дошкільників можуть включати недостатність розвитку мовлення, низький словниковий запас, важкість у виявленні та виправленні мовленнєвих недоліків, а також недостатньо сформовані у дітей навички ефективного спілкування. Такі проблеми можуть вплинути на їх успішність у навчанні та соціальну адаптацію в школі.

Проблема мовленнєвої підготовки містить поняття «мовленнєвої компетенції» та «мовленнєвої компетентності», що є одними з головних характеристик формування особистості.

А. М. Богуш розуміє мовленнєву компетенцію як спроможність та готовність особистості доречно і адекватно вживати мову задля висловлювання власних думок, прохань, бажань та намірів, а також використовувати мовні, інтонаційні та позамовні (рухи, жести, міміка) засоби виразності [6, с. 168].

Дослідниця пояснює її як можливість дітей вирішувати комунікативні та мовленнєві завдання добираючи при цьому адекватні до проблемної ситуації змісту та комунікативної мети способи комунікативної діяльності, а саме: вміння будувати монологічні (опис, пояснення, розповідь, міркування) та діалогічні (діалог, бесіда, розмова, опитування) висловлювання, користуючись при цьому засобами виразності [7, с. 96].

Мовленнєва компетентність яка є складовою мовленнєвої діяльності у дошкільників охоплює вміння спілкуватися з оточуючими, забезпечує мовленнєве взаєморозуміння між однолітками та дорослими, комунікативні здібності та мовленнєве самовираження, здійснює логічне висловлювання, вираження соціального мовлення, що включає в себе прояв особистої позиції, ставлення до інших, вміння презентувати себе іншим людям [7, с. 27].

Показник мовленнєвої компетентності полягає в здатності дитини встановлювати мовленнєві зв'язки з іншими людьми, керуючись інтуїтивними або свідомими мовними правилами, які сформувалися в історії, охоплюючи фонетику, лексику, етичні норми, граматику, семантику, а також у немовній формі – загальні засоби вираження поведінки [27, с. 58].

Розрізняють такі види мовленнєвої компетенції: фонетична, граматична, лексична, діалогічна та монологічна. За словами А. М.

Богущ, визначення різних типів компетенції відображає усі аспекти мовленнєвої діяльності, а саме: лексична компетенція включає роботу зі словником дітей, фонетична формується під час розвитку звукової культури мовлення, граматична – включає граматичну правильність мовлення, діалогічна компетенція тісно пов'язана з монологічним мовленням, комунікативна компетенція охоплює формування мовленнєвого етикету, культури спілкування та етичних норм процесу спілкування [4, с. 90].

Велике значення набуває наступність й перспективність дошкільної та початкової освіти. Цим визначається потреба систематичної, цілеспрямованої роботи щодо мовленнєвої підготовки дошкільника до шкільного навчання, адже мовленнєвий розвиток є важливим показником самодостатності та цілісності особистості.

Досить важко уявити життя сучасної людини без оволодіння мовленням. Визначний педагог К. Д. Ушинський стверджував, що рідне слово – це основа розвитку розуму та скарбниця всіх знань. Дитина засвоює знання та суспільно прийняті норми поведінки під час оволодіння мовленням та вивчення мови. У мовленнєвій підготовці до школи педагог визначив три мети:

- а) розвивати дар слова, тобто «чуття мови» і збагачення словника;
- б) засвоїти логіку мови, тобто формування граматичної правильності мовлення;
- в) навчити дітей логічно будувати розповіді, тобто розвиток зв'язного мовлення [5, с. 9].

В дошкільних закладах приділяється недостатньо уваги формуванню навичок мовленнєвої готовності, хоча дошкільний вік є сенситивним періодом для мовленнєвого зростання. Мовленнєва підготовка дітей до навчання у школі повинна включати виховання компетентної особистості яка вміє вільно висловлювати думки,

шанувати традиції української мови та підтримувати стосунки з соціумом. Підготовка здійснюється за програмами з розвитку мовлення та навчання дошкільнят рідної мови. Освоєння мови та граматичної будови, дає змогу дошкільнятам вільно розмірковувати, відображати зв'язки між предметами та явищами, ставити запитання та робити висновки.

Досліджували проблему мовленнєвої підготовки до школи такі вчені: А. М. Богуш, М. С. Вашуленко, Д. Б. Ельконін, Л. О. Калмикова та К. Л. Крутій.

Сучасні вчені вважають, що розвиток мовлення в дошкільньому віці є засобом формування мовленнєвої компетенції. Л. О. Калмикова пояснює мовленнєву підготовку як спеціальну та загальномовленнєву. Остання ж здійснює розуміння мовлення, комунікативних навичок, розвиток сприймання, формування мовленнєвого чуття і досвіду, навичок усного мовлення, а до спеціальної підготовки входить пропедевтика вивчення мови, розуміння її системи знаків, формування умінь в галузях письма, читання та аналізу мовних явищ [24, с. 45].

У роботах А. М. Богуш висвітлено особливості мовленнєвої підготовки. Вона стверджує, що дошкільники мають засвоїти мовленнєві навички та якості усного мовлення, сама мовленнєва підготовка включає покращення комунікативних форм та функцій комунікативної діяльності, засвоєння практичних мовленнєвих навичок та формування усвідомлення мовленнєвої діяльності. Виокремлюють такі компоненти мовленнєвої готовності до навчання в школі: змістова сторона мовлення, знання про навколишній світ; рівень мовленнєвих навичок: правильно сформована звуковимова, граматична правильність, достатній словниковий запас, монологічне та діалогічне мовлення; якісні мовленнєві відповіді; висока мовленнєва активність, засвоєння елементарних оцінювально-контрольних дій у мовленнєвій діяльності [3, с. 65].

А. М. Богуш та Н. В. Гавриш зазначають, що процес мовленнєвої підготовки передбачає засвоєння мовленнєвих практичних навичок, вдосконалення функцій мовленнєвої дійсності та її усвідомлення, та покращення комунікативних форм [9, с. 635].

Даний процес окреслюється програмовими завданнями мовленнєвого розвитку і триває протягом всієї освітньої діяльності дитини в ЗДО.

Л. О. Пен'євська розробила зміст та завдання навчання мови. Вчена стверджувала, що в дошкільному закладі головним завданням є виховання у дошкільників необхідного рівня усного мовлення для подальшого навчання у школі. Насамперед сюди належить граматична правильність мовлення, тобто засвоєння граматичних форм вживання слів, вміння висловлювати свої думки; наявність запасу слів для розуміння навчального матеріалу, чистота вимови та уміння слухати інших. Для розвитку усного мовлення дослідниця радить використовувати такі прийоми, які успішно застосовують в старшій групі ЗДО, а саме: словесні дидактичні ігри, вправи на оволодіння граматичними формами слів, розповідь за зразком, за планом [9, с. 64].

В мовленнєвій готовності дітей науковці виділяють такі конкретні аспекти: сума знань про навколишнє середовище, розвиток мовленнєвих навичок, активний словник, граматична правильність та звуковимова, монологічне та діалогічне мовлення, якість відповідей, елементарно-оцінні дії та висока мовленнєва активність дошкільників [9, с. 637].

Відомо, що вивчення всіх аспектів мовленнєвого розвитку є однією з найважливіших проблем стосовно підготовки дошкільників до навчання у школі. Спільне навчання дошкільників під керівництвом педагога є найсприятливішою ситуацією для розвитку та усвідомлення мовлення [12].

Такі вчені як Л. О. Калмикова, Л. О. Кондрух, Т. О. Піроженко поєднують мовленнєву готовність старших дошкільників до шкільного

навчання з розвитком у них комунікативних та мовленнєвих навичок.

Як стверджує Л. О. Калмикова, потрібно скласти комунікативний план опанування кожної одиниці мови щоб реалізувати комунікативний підхід під час практичного вивчення дітьми мови. Вона вважає, що навчання мовленню необхідно здійснювати в природніх умовах спілкування: ввести дошкільнят у мовленнєву ситуацію та навчити їх орієнтуванню в ній; уявляти співрозмовника, мету спілкування та умови спілкування.

Л. О. Кондрух розробила свій практичний психолого-педагогічний курс для старших дошкільників з метою формування комунікативної готовності до школи.

Т. О. Піроженко серед завдань з розвитку комунікативних та мовленнєвих умінь дошкільників виділяє такі:

- розвиток форм (ситуативно-ділової, емоційно-особистісної та поза ситуативної) та засобів (вербальних, невербальних) спілкування;
- розвиток дослідницької діяльності, інтелекту та оволодіння різними способами пізнання ними світу;
- розвиток комунікативно-мовленнєвих здібностей та формування творчого ставлення до спілкування та діяльності;
- створення та формування цілісності комунікативних ланок: «дитина - дитина», «дитина - дорослий», «дитина - однолітки», «діти - дорослий»;
- розвиток почуттів (естетичних та інтелектуальних) та їх диференціація [9, с. 64].

Багато педагогів та науковців наголошує на засвоєнні грамоти ще в дошкільному віці, що сприятиме простішій адаптації до шкільного навчання.

Важливі аспекти здійснення мовленнєвої підготовки дошкільників до школи:

- розвиток словникового запасу. Потрібно залучати дітей до розмов, оповідати історії, розширювати їх словниковий запас через нові слова та поняття;
- розвиток комунікативних навичок. Обов'язково потрібно сприяти взаємодії дітей між собою та з дорослими, підтримувати їх у навичках слухання та висловлювання власних думок;
- підготовка до читання та письма. Необхідно поглиблювати інтерес до книг, розповідей, малюнків, вчити розрізняти літери, поступово вводити їх до читання та письма;
- граматичний розвиток. Треба говорити про базові правила мови, вчити дітей правильно будувати речення, розрізняти частини мови;
- розвиток фонематичних навичок. Потрібно вчити дітей розрізняти та розуміти звуки мови, сприяти розвитку фонем та їх зв'язку з літерами;
- інтеграція з ігровими та творчими активностями. Необхідно використовувати ігри, малювання, пісні та інші творчі методи для залучення дітей та розвитку мовленнєвих навичок.

Для кращої мовленнєвої підготовки потрібно регулярно читати книги та оповідання дітям, адже це розширює словниковий запас, розвиває уяву та сприяє розумінню мовлення; використовувати ігри та розвивальні завдання, які стимулюють використання мовлення, вчать висловлювати думки та сприймати інші точки зору; використовувати в роботі пісні та руханки, які супроводжуються музикою, розвивають ритмічність та допомагають запам'ятовувати мовленнєві структури; включати в освітній процес додатки або програми, що створені для розвитку мовлення та можуть бути корисними для дітей; обов'язково інтегрувати мовленнєву підготовку з іншими аспектами підготовки до школи, такими як вивчення літер, математика та соціальні навички.

Навчати дітей рідній мові можна цікаво і нескладно для дитини, якщо процес навчання схожий на дослідницьку діяльність. Використання ігор та ігрових моментів, які мають входити у заняття збільшить ефективність засвоєння дошкільниками грамоти.

При правильній організації навчання діти до шести років досягають високого ступеня абстрагування та узагальнення, засвоюють узагальнені значення та зв'язки і відношення які в них відображені, а також починають розуміти умовні та схематичні зображення. Мовленнєва підготовка дошкільнят до навчання в школі не може бути досконалою без правильної та чіткої звуковимови та слововимови, вміння спілкуватися з оточуючими, наявності знань про довкілля.

Отже, мовленнєва підготовка дітей до навчання у школі включає: виховання компетентної особистості, формування у дітей знань про навколишній світ, розвиток мовленнєвих навичок, розвиток мовленнєвої активності. Що дає змогу адаптуватися до умов навчання у школі, програмних вимог, мовленнєвих дій які потрібні для опанування мовленнєвими вміннями.

1.2 Зарубіжні та інноваційні методи навчання читанню дітей дошкільного віку

Майже всі батьки дітей дошкільників замислюються над тим, щоб навчити свою дитину читати. Раніше вважалося цілком нормальним коли дитина приходила до першого класу і не могла читати та писати. Вважали, що цьому повинні навчити вчителі, але зараз сучасні малюки раніше починають ходити, говорити, відвідують різні розвиваючі студії та гуртки, стають більш розвиненими ніж наші батьки в їхньому віці. Щоб відповідати дійсності, бути підготовленим до навчання у школі, батьки намагаються навчити дітей читати.

Зрозуміло, що опанування читацькою навичкою, без сумніву, є однією з головних умов успішного раннього розвитку дитини, але потрібно щоб у дитини виник інтерес до букв, самого процесу читання, тоді починати навчання читання можна в будь-якому віці. Потім можна підібрати методику яка зацікавить малюка. Якщо інтересу до букв у дитини немає, але потрібно підготувати її до школи, тоді починати навчати малюка читати раніше 5-6 років не варто.

Сучасний етап розвитку дошкільної освіти охоплює процеси збагачення змісту освіти, оновлення, впровадження новітніх технологій, підходів для організації освітнього процесу з дошкільниками та включення інновацій [16, с. 86].

Інновації в освіті є неухильним явищем яке змінюється, динамічним за своєю природою та розвивальним в залежності від результатів. Впровадження інновацій дозволяє вирішити конфлікти між традиційними методами та потребами у високоякісній новій системі освіти. Суттєвим аспектом інновації є те, що вона здатна впливати на рівень професійної діяльності педагогів, збільшувати інноваційну область освітнього середовища в закладі освіти. Інновація як певне системне утворення має такі інтегральні якості: інноваційне середовище, інноваційний процес, інноваційний потенціал та інноваційна діяльність [19, с. 12].

З дітьми дошкільного віку можна використовувати такі інноваційні методи для кращого навчання читанню:

- інтерактивні мультимедійні програми. Використання спеціальних програм або додатків, які поєднують читання з групою образів, вправ та інтерактивних завдань.
- словесно-музичне виховання. Залучення музики, ритму та мелодій для сприяння навчанню читання шляхом підвищення уваги та концентрації дітей.

- читання за допомогою мультимедійних книг. Використання дорослими в процесі читання дітям електронних книг з анімацією, звуками та іншими інтерактивними елементами для підвищення зацікавлення та залучення дітей до читання.
- ігрові методи. Використання навчальних ігор, пазлів, настільних ігор та інших інтерактивних форматів для навчання читанню. Це сприяє забезпеченню веселого та ефективного способу навчання.

До інноваційних технологій з навчання читанню відносяться: «Методика навчання дітей читанню Глена Домана», «Читання за методикою Л. В. Шелестовою» та ін.

Л. В. Шелестова розуміє процес читання як вміння дитини дошкільного віку сприймати, озвучувати та розуміти тексти які зображені друкованими літерами. Подібне визначення знаходимо в педагогічному словнику: «Читання – це вид психічної діяльності, який проявляється в асоціюванні літер звукових елементів із зображеннями» [14, с. 310].

Читання – «процес перекодування графічно зафіксованого тексту в звукове мовлення, розуміння (при читанні вголос), або безпосередньо в смислові одиниці, без звукового оформлення (при читанні про себе)» [8, с. 22].

На період навчання читання важливо щоб у дитини було добре розвинене усне мовлення, правильна вимова, достатній словниковий запас, вміння концентруватися, зв'язно переказувати текст, але існують методики які не потребують цих навичок для первинного оволодіння.

Загалом для навчання дітей читанню розроблено багато методик, а саме: методики Ж. О. Декролі, Глена Домана, В. С. Ліщука, які акцентують навчання саме на методі цілих слів. В той час як Г. Д. Полозюк та Л. В. Шелестова надають перевагу складовому методу, а також метод Макіндер, який є аналітико-синтетичним та звуко-буквенним. Розглянемо деякі з них.

В. С. Ліщук у книзі «Материнська школа» ділиться своїм досвідом навчання грамоти своїх дітей та онуків. Автор виокремлює три етапи (сходинки, за його словами) формування читацьких умінь у дітей раннього віку: перший етап – ознайомлення дітей з буквами і словами; другий етап – читання слів і словосполучень; третій етап – читання книжок. На першому етапі (сходинці) дитину знайомлять з іграшками-буквами, випеченими з прісного тіста (6-7 см) та з буквами, написаними на картці яскравим фломастером. Так, автор інноваційної методики зауважує, що новонароджені діти сприймають образи окремих літер та слів як звичайні предмети чи іграшки, а тому їм доцільно показувати картки і читати слова без поділу на склади. Водночас у процесі щоденних занять доцільно показувати та читати дитині склади. На другому етапі роботи дитину ознайомлюють зі словосполученнями, що позначають кольори, або абстрактні поняття, дії, слова-антоніми. Третій етап – читання книжок. Шрифт для дітей збільшується, з цією метою виготовляють першу книгу самостійно, з дотриманням певних правил [5, с. 221] :

1. тексти та ілюстрації повинні подобатися дітям;
2. на перших сторінках книги повинно бути лише одне речення;
3. малюнок чи вирізана картинка повинні бути зі зворотного боку сторінки;
4. величина шрифту повинна відповідати віку дитини; для трирічних дітей – не менше 1 см, а для молодших – більшою [5, с. 221].

В. С. Ліщук вважає, що навчати читати дітей можна і в садочку. Звертати увагу треба на сприйняття слів цілком та поскладово, а закріплювати читання слів не поділяючи на склади. Заняття повинні включати цікаві ігри та використання музики і поезії.

Методика Макіндер побудована за принципом самонавчання. Ключовий елемент який міститься у методиці Макіндера – асортимент індикаторів, спеціальних карток з картону та ігрових конструкцій, що

охоплюють усі літери алфавіту. Педагог розміщає їх на стінах групи, щоб діти могли їх бачити. Процес навчання грамоти включає п'ять етапів, під час яких картки з літерами замінюються картками зі словами. Ігрові вправи з цими картками сприяють зацікавленню дітей у читанні [37].

Перший етап – вивчення літер. Діти самі вивчають їх під час знаходження літер на стінному довіднику за допомогою малюнків. Знизу малюнка знаходиться перша літера слова-назви. Потім літеру з малюнком переносять у зошит [9, с. 454].

Після цього переходять до другого етапу. Основою цього етапу є вивчення трибуквених слів як цілих образів. Дошкільнятам дають картки на яких з однієї сторони зображено предмет, а з іншої його назву. Кожній дитині пропонують 50 карток. З цими картками діти взаємодіють по-різному: повторюють кожну літеру, водять пальцем по словах, шукають певну літеру на індикаторі. Діти вивчають коротенькі слова які починаються з певної літери.

Наступний третій етап полягає в забуванні слів і зв'язку. Слова заучують напам'ять після того як вони були показані дитині.

Четвертий етап - за допомогою малюнків читають маленькі речення. Діти добирають до фраз картинки.

Останній етап - вивчення спеціальних фонограм, читання книжок [9, с. 455].

Серед різних інноваційних методів навчання дошкільнят читання вирізняється авторська методика Л. В. Шелестової. Мета цієї методики в тому, щоб зацікавити малюків до процесу читання, використовуючи різні вправи, завдання та ігрові ситуації; познайомити дітей з буквами, навчити читати склади, а згодом слова. Ця методика направлена не лише на формування читацьких навичок, а й на створення уявлень у дітей про навколишнє середовище, розвиток логічного мислення, розширення словника та розвиток дрібної моторики [17, с. 37].

Під час ігор та вправ малюки закріплюють свої знання про предмети побуту, кольори, класифікують предмети, систематизують, аналізують та роблять прості узагальнення.

Для того щоб вивчити одну букву, дошкільнята мають ознайомитися з літерою та знайти її серед інших; ознайомитися зі складами які утворені з використанням цієї літери; знайти склади з новою літерою серед інших; виділити склади в словах в позиції на початку, в середині та в кінці; скласти слова з відомих складів, читання слів [5, с. 248].

Під час навчання дітей читанню по складах активно використовується наочність: картки, схеми, малюнки, природній матеріал. Щоб дошкільники краще ознайомились з буквами та складами їх залучають до створення ігрового матеріалу. Діти з інтересом вирізають та клеять склади на «листочки», «камінці». Під час ігор з складами і буквами малюки повторюють їх, будують слова, створюють чистомовки за потрібним складом, римують слова, вигадують цікаві історії, які завершуються читанням. Вчена детально описала використання методики в своїй книзі «Вчимося читати».

Г. Д. Полозюк була розроблена методика навчання читанню, що ґрунтується на складовому підході. Заняття проводяться у формі пізнавальних рухливих ігор, використовуючи спеціально створені автором навчальні матеріали – зображення предметів з прикріпленими до них складами. Ці матеріали можна використовувати як у приміщенні, так і на вулиці, що дозволяє поєднувати навчання з перебуванням на свіжому повітрі яке є корисним для дітей. Навчання читання поєднується з образотворчою діяльністю та розвитком мовлення. Тривалість заняття не є фіксованою та може змінюватися в залежності від стану здоров'я дітей, їхнього настрою та бажання вчитися читати [24, с. 118].

Методика Г. Д. Полозюк є ефективною адже зорієнтована на загальний розвиток особистості, а не лише на формування читацьких навичок. Вона забезпечує розвиток словникового запасу дітей та їх мовлення, підвищує самооцінку та мотивацію до читання.

Серед зарубіжних методів для навчання читання дошкільників можна виділити:

Метод Монтесорі який заснований на самостійному вивченні, спирається на використання спеціальних матеріалів та методів розвитку зорової пам'яті та фонетичних навичок.

Програма High Score - це інтерактивна програма, яка використовує різноманітні групові та індивідуальні діяльності для розвитку навичок читання.

Ці методи надають різноманітність підходів до навчання читання, спрямовані на створення сприятливого середовища для розвитку навичок читання в дітей дошкільного віку.

Отже, на сьогоднішній час існує багато різноманітних методик навчання дітей читанню. Застосування нових методів допоможуть дошкільнику впоратися з труднощами які виникають під час навчання читання та зацікавлять його процесом підготовки до шкільного навчання.

1.3 Глобальне читання як ефективний прийом опанування читацькою навичкою здобувачами дошкільної освіти

Читання є одним з найважливіших навичок, який визначає успіх у навчанні та розвитку в усіх сферах життя. Часто дітям важко навчитися читати, якщо просто вивчати букви. Тут можуть критися різні причини, а саме: особливості дитячого розвитку, відсутність мотивації до навчальної діяльності та ін. Враховуючи ці причини, доводиться шукати різні способи та методики для засвоєння початкових навичок читання.

Однією з цікавих методик навчання читання дошкільників є «глобальне читання, або метод цілих слів».

Глобальне читання полягає в показі дитині цілого слова та підкріплення візуальним сприйняттям та здатністю до засвоєння зорової інформації [22, с. 26].

Активно впроваджували це читання в своїй роботі такі вчені: Ж.-О. Декролі, Глен Доман, Сесіль Лупан, В. Пршигода, Шиничи Сузуки, Я. Чепіга та ін.

Навчання грамоти з використанням методу цілих слів набуло активного поширення в країнах Європи в ХХ столітті у 20-х роках. С. Френе був прихильником цього методу та стверджував, що сприйняття тексту є цілісним згідно з гештальтпсихологією, а не синтетичним, буква за буквою. Саме тому французький педагог наполягав щоб цю властивість сприймання використовували при навчанні читання глобальним методом, адже читання розгортається від цілісного сприйняття слова до складів та до звуків [2, с. 155].

На думку чеського педагога В. Пршигоди, глобальне читання не можна трактувати тільки з вузької точки зору самого читання, на нього потрібно дивитися, враховуючи результати розумового процесу та тенденції виховання. Таким чином, не слід вимагати від дитини вивчити окремі літери та склади, а навпаки треба щоб вона вчила слова які розуміє та цілі речення, за допомогою яких можна виразити думки. Зрозуміло, що дитина спочатку бачить ціле слово, а не ізольовані літери та склади [2, с. 156].

У дидактиці глобальний підхід розглядають як навчання цілісності, без виділення окремої частини чи елемента будь-якого явища. За таким підходом навчання починають з конкретного поняття, яке поступово структурується або диференціюється, тобто на фоні цілого виокремлюють головні ознаки. Такий метод узгоджується з дитячим

розвитком, який здійснюється «від цілого до частини» та «від частини до нового цілого» а не за правилом «від частини» [33].

Метод читання цілими словами у роботі з дошкільниками використовує підхід, де діти навчаються читати слова як цілі лексичні одиниці. Цей метод базується на використанні слів, які легко впізнати та розуміти для дітей. Зазвичай використовуються слова з чіткими звуками або ті, що пов'язані з конкретними об'єктами чи ілюстраціями. Це сприяє розвитку навичок читання та розуміння текстів, а також зберігає зацікавлення дітей у процесі вивчення мови [40, с. 32].

На сьогоднішній день активно застосовують глобальний метод для навчання звичайних дітей та дітей з комплексними та інтелектуальними порушеннями розвитку. Таку технологію також можна використовувати в процесі навчання дітей іноземним мовам. Загалом, особливість цієї технології в тому, що вона побудована за такими ж принципами, що й оволодіння усним мовленням. Людина засвоює говоріння саме тому, що з малечку постійно чує мову оточуючих. Згідно логіки, дитина може опанувати читання, якщо буде сприймати конкретні слова на слух та візуально. Відомо, що людина не мислить окремими буквами, а поняттями та цілими словами. Літери дитина сприймає як абстракції, що не скажеш про реальні предмети. Саме тому, запам'ятати слово, яке означає конкретний образ, набагато простіше, чим запам'ятати кожную букву.

Можна виділити такі переваги глобального читання:

- навчання з будь якого віку, навіть з раннього;
- розвиток мовлення та когнітивної сфери;
- накопичення словникового запасу;
- попередження дисграфії та дислексії;
- засвоєння читання легко, стихійно, як і опанування промовою;
- підвищений інтерес до заняття та процесу читання;

- оптимальний спосіб навчити читанню як звичайних дітей, так й дітей з особливостями розвитку.

Недоліком може бути проблема складності розбирати слова на складові частини. Але в методиці Глена Домана, діти повинні самі зробити відкриття, що слова містять букви та поєднуються в склади. Проте методика Ж. - О. Декролі, окрім читання цілим словом містить ознайомлення з буквами та складання невеличких слів. Тут простежується головний принцип «від цілого до частини». На нашу думку, саме такий підхід вирішує проблему складності розбору слова на складові частини.

Методика Жана-Овіда Декролі побудована за принципом самонавчання, коли дитина мала право працювати з тим що цікавить її, працювати в своєму темпі. Провідним методом навчання дітей був ігровий метод. Вчений розглядав гру як засіб духовного розвитку дитини, збудження її рухової активності та як провідну діяльність яка пов'язана з творчістю [17, с. 96].

Ж. - О. Декролі розрізняв такі види ігор: ігри грамоти, граматичні ігри, сенсорні, математичні та географічні.

Вчений закликає широко використовувати наочність під час навчання дітей читанню. Саме тому він позначав кожен предмет картою, наприклад, біля ліжка картка «ліжко», біля стола – «стіл». Процес навчання дітей грамоти, за Декролі, тісно пов'язаний з видами дитячої діяльності та має свою специфіку роботи.

Методика Глена Домана розроблена Гленом Доманом і використовується для розвитку дітей будь-якого віку, починати можна з 6-8 місяців. Починаючи з раннього віку дитині показують картки на яких зображено картинку та слово або тільки слово. Згодом такі картки поділяють на тематичні серії. Автор стверджував, що дитину потрібно навчати читати відразу словами, а не за буквами та складами, так як це є простішим та доступнішим для дитини будь-якого віку [16, с. 124].

Дослідження Г. Домана показують, що малюк запам'ятовує слово якщо побачить і почує його 12-15 разів. Слова повинні бути написаними великими червоними буквами щоб привернути дитячу увагу. Дитині показують набори слів (по п'ять у кожному) протягом 5 днів. Починають з одного набору, а потім збільшують до п'яти. Такі набори демонструють тричі на день, на кожне слово відводиться 1 секунда. І обов'язково потрібно чітко промовляти зображене слово. За день потрібно провести 15 занять які повинні тривати 5-7 секунд. Потім щодня у наборах замінюють одне слово на нове. Спочатку починають з іменників, потім додають дієслова та словосполучення [16, с. 126].

Дитина запам'ятовує вид слів та поповнює словник. Згодом дитина співвідносить написання та вимову, починає розрізняти букви, розуміє суть будови з окремих букв, а пізніше навчається читати тексти впізнаючи слова.

Щоб допомогти навчанню просуватися далі, Сесіль Лупан рекомендує майструвати спільно з дітьми саморобні книги, головним героєм яких буде сама дитина. Для цього можна використовувати фотографії малюка, його кімнати, іграшок. Підписи під ними повинні бути короткими і написаними великими розбірливими літерами [32].

Для навчання читанню цілими словами потрібно:

- починати з коротких слів, поступово переходячи до більш складних. Зосереджуватися на сприйнятті груп слів;
- використовувати підказки, наприклад, підкреслення або водіння пальцем, щоб навчитися швидше сприймати групи слів;
- регулярно практикуватись, адже практика з цього методу дозволить покращити навички читання цілих слів.

Весь процес навчання повинен проходити в формі гри, адже так діти якісніше та швидше засвоять інформацію, а найголовніше, що діти будуть зацікавлені, оскільки такий підхід має розважальний характер, а

не лише навчальний. Під час гри дитина комунікує з вихователем і тим самим розвиває своє мовлення. Саме так дітям вдається засвоювати інформацію, зберігаючи інтерес до заняття, що позитивно позначається на ефективності опанування грамоти, як важливого підготовчого етапу до школи.

Отже, навчання дошкільників читанню займає важливе місце в навчально-виховному процесі. Воно потребує використання не тільки класичної методики, а й давно відомого глобального читання для поліпшення перебігу та результатів освітнього процесу. Саме методики Глена Домана та Ж. - О. Декролі втілюють прогресивне начало в оволодінні читанням дошкільниками.

РОЗДІЛ 2

Експериментальна перевірка опанування читацькою навичкою дітьми старшого дошкільного віку за допомогою методу цілих слів

2.1 Діагностика опанування читацькою навичкою старшими дошкільниками за допомогою глобального методу

Метод цілих слів у навчанні читанню дітей старшого дошкільного віку базується на вивченні слів у контексті їх повного вигляду, після цього можна здійснювати розбір на окремі букви чи фонемі. Цей підхід

сприяє швидшому засвоєнню слів, розвитку розуміння змісту і контексту читання, а також сприяє полегшенню переходу до більш складного читання в майбутньому. Заснований на концепції візуального розпізнавання слів, цей метод сприяє швидшому формуванню навичок читання у дітей старшого дошкільного віку, оскільки діти швидше відчують успіх, вивчаючи слова як цілісність.

Спостереження за словами в контексті допомагає дітям розуміти смисл та зв'язок між звуками та виглядом слова. Це стимулює розвиток лексичного запасу, розуміння контексту та сприяє формуванню уявлення про те, як пов'язані слова між собою [5, с. 205].

Оволодіння навичками читання дітьми старшого дошкільного віку є важливим етапом в їхньому когнітивному розвитку. Заохочення до читання може бути здійснене через читання дітям вголос, розвиток вміння розрізняти звуки та букви, а також за допомогою ігор та веселих інтерактивних занять. Це сприяє розвитку слухової пам'яті, розширенню словникового запасу та стимулює інтерес до книг, сприяючи загальному розвитку дитини [29, с. 119].

Для виявлення результатів рівня опанування читацькою навичкою дітьми дошкільного віку було проведено констатувальний етап експерименту за участю дітей старшої групи Новояворівського ЗДО №7, метою якого було вивчення рівня сформованості навички читання у дітей старшого дошкільного віку.

Під час підбору діагностичних завдань ми враховували потребу створення таких умов для дітей, в яких вони б змогли проявити свої сформовані навички читання.

В експерименті брали участь 20 дітей старшої групи віком 5-6 років, поділені на дві групи: контрольну та експериментальну (по 10 вихованців).

Було проведено анкетування батьків, метою якого був збір інформації про їхнє ставлення до навчання читання дітей 5-6 року

життя, та оволодіння інформацією про сучасні методики навчання грамоти. Батькам пропонувалась анкета додаток А.

З батьками проводились індивідуальні бесіди, і в ході цих бесід було встановлено, що частина батьків підтримує ідею впровадження читання в старшій групі, адже діти вже почали виявляти інтерес до літер та слів. 25% батьків ознайомлюють своїх дітей з буквами та звуками, а 20% вчать читати своїх дітей самостійно. Проаналізувавши анкети ми побачили, що деякі батьки вважають, що дітям краще навчитись читати в школі. Проте, більшість прагне щоб їхня дитина могла читати ще до вступу до школи.

Перед початком проведення діагностики з кожним вихованцем була проведена вільна бесіда, задля налагодження контакту та ближчого знайомства. Після цього дітям були запропоновані завдання.

Для виявлення рівня читацької навички дітей, ми підібрали діагностичні завдання, розробили критерії та показники сформованості навички читання у дітей старшого дошкільного віку.

В якості критеріїв сформованого читання у дошкільників виступили такі навички: знаходження літер; знаходження слів та літер до них; утворення словосполучень; читання речень. Сформованість цих навичок визначалася за такими показниками: розпізнавання літер, слів, читання слів та речень, вміння правильно виконувати задане завдання, самостійність та послідовність.

1. Знаходження літер.

Мета - оцінити рівень знань та навичок дитини у розпізнаванні та виявленні певних літер.

Дитині пропонувалося знайти серед карток з літерами потрібні букви (м, у, т, л), назвати та накрити їх фішкою.

Оцінка завдання: виконане правильно – 2 бали, виконана половина завдання – 1 бал, виконане неправильно – 0 балів.

2. Знаходження слів та літер до них.

Мета - оцінити здатність розпізнавати, асоціювати та співвідносити літери зі словами, перевірити лексичні навички, вміння прочитати слова та здатність до аналізу та синтезу.

Перед дитиною розміщувалися картки слів з опорою на зображення та картки з буквами. Дитині пропонувалося обрати картку зі словом «вовк», «груша», «банан» та картку з відповідною літерою яка є в цих словах: «а», «о», «у» та співвіднести їх. Прочитати слова.

Оцінка завдання: виконане правильно – 2 бали, виконана половина завдання – 1 бал, виконане неправильно – 0 балів.

3. Утворення словосполучень.

Мета - оцінити здатність дитини скласти словосполучення та вміння прочитати його.

Дитині пропонувалося підібрати слова до картинок «лис», «лежить» та прочитати отримане словосполучення.

Оцінка завдання: виконане правильно – 2 бали, виконана половина завдання – 1 бал, виконане неправильно – 0 балів.

4. Читання речень.

Мета – оцінити розуміння та вірність прочитання речення.

Перед дитиною ставилось завдання прочитати речення «ведмідь їсть малину» та підібрати сюжетну картинку до нього.

Оцінка завдання: виконане правильно – 2 бали, виконана половина завдання – 1 бал, виконане неправильно – 0 балів.

Перше завдання дає можливість побачити чи знає дитина букви чи ні, оцінити її навички у розпізнаванні та виявленні цих букв. Знання літер відіграє важливу роль в читанні та письмі, букви виступають будівельними блоками в цих процесах. В цьому завданні дітям потрібно було знайти серед карток з літерами потрібні букви, назвати та накрити їх фішкою.

Друге завдання виявляє вміння дошкільника розпізнавати, та співвідносити літери зі словами, вміння читати слова та здатність до

аналізу та синтезу. Співвідношення слів та літер є важливим етапом в розумінні структури мови, в аналізі складових частин слів та їхньому синтезі. У цьому завданні дітям треба було співвіднести слова з літерами які є в цих словах, та прочитати слова.

Наступне завдання дає можливість оцінити вміння дитини складати словосполучення шляхом підбору слів до картинок та вміння читати його. Складання та прочитування словосполучення є ключовим етапом в розумінні значення слів у конкретному контексті, в розумінні зв'язків між словами та їх послідовності для створення змістовних висловів. В цьому завданні дітям треба було підбирати слова до картинок та прочитати отримане словосполучення.

Останнє завдання дозволить вивчити розуміння та правильність прочитання речення. Читання речень відіграє важливу роль в розумінні та тлумаченні прочитаного. В цьому завданні дітям треба було прочитати речення та підібрати сюжетну картинку до нього.

Результати констатуючого етапу експерименту в експериментальній групі ми зобразили в таблиці 2.1 та на рисунку 2.1.

Таблиця 2.1

Рівень читацької навички у дітей експериментальної групи

Загальна кількість набраних балів	Рівень читацької навички	Кількість дітей	Відсотки
6-8	Високий	1	10
3-5	Середній	4	40
до 2	Низький	5	50

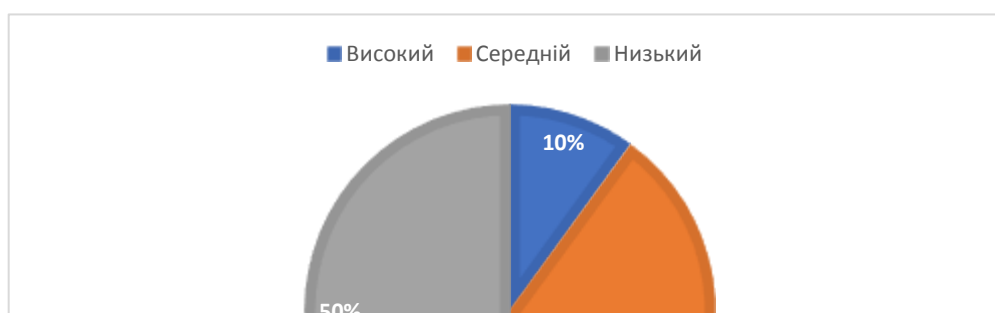

Рисунок 2.1 - Рівень читацької навички у дітей експериментальної групи

Результати констатуючого етапу експерименту в контрольній групі ми зобразили в таблиці 2.2 та на рисунку 2.2

Таблиця 2.2

Рівень читацької навички у дітей контрольної групи

Загальна кількість набраних балів	Рівень читацької навички	Кількість дітей	Відсотки
6-8	Високий	2	20
3-5	Середній	4	40
до 2	Низький	4	40

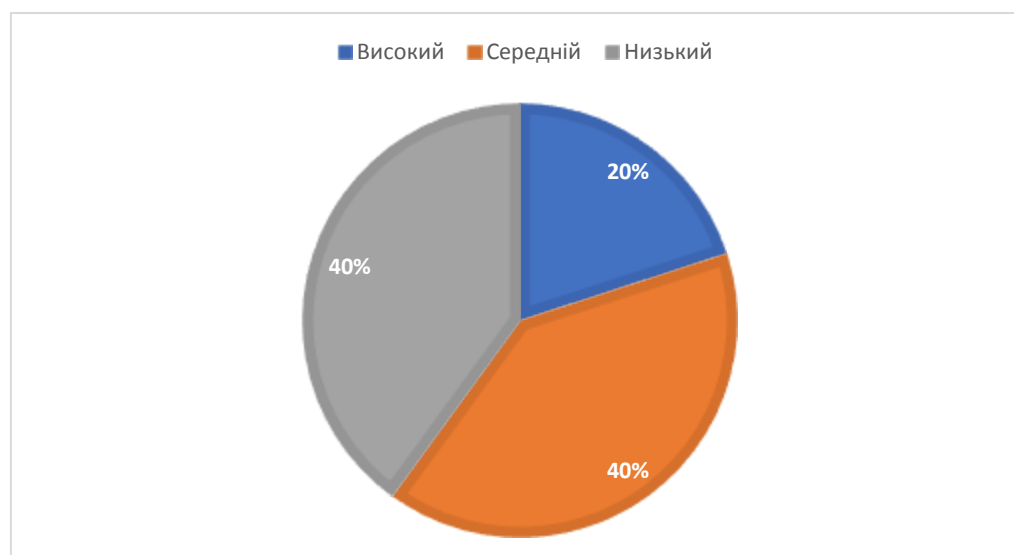

Рисунок 2.2 - Рівень читацької навички у дітей контрольної групи

Ми встановили, що низький рівень читання мають 50% (5 осіб) дошкільників експериментальної групи і 40% (4 особи) дошкільників контрольної групи. Такі діти знаходили серед карток потрібні букви та називали їх, деякі діти знаходили не всі букви, мали труднощі з співвіднесенням карток слів з опорою на зображення з картками літер, ускладнено називали слова, не правильно підбирали слова до картинок та не могли прочитати словосполучення, не могли прочитати речення та підібрати сюжетну картинку до нього. Середній рівень показали 40% (4 особи) дошкільників експериментальної групи і 40% (4 особи) дошкільників контрольної групи. Діти правильно знаходили потрібні букви серед карток та називали їх, правильно співвідносили картки слів з опорою на зображення з картками літер, деякі діти мали труднощі в цьому, підбирали слова до картинок але не до всіх, не могли прочитати словосполучення і речення, не правильно підбирали сюжетну картинку до речення. Високий рівень було встановлено у 10% (1 особи) дошкільників експериментальної групи і у 20% (2 осіб) дошкільників контрольної групи. Діти правильно знаходили потрібні букви серед карток та називали їх; співвідносили картки слів з опорою на зображення з картками літер, називали правильно слова, підбирали слова до картинок та читати словосполучення, деякі діти мали труднощі і виконали половину завдання, читали просте речення та підбирали до нього сюжетну картинку, деякі діти мали певні утруднення.

Такі результати констатуючого етапу експерименту призвели нас до проведення формувального етапу, який спрямований на навчання дошкільників читанню за допомогою методу цілих слів.

2.2 Система роботи з опанування читанням дітьми дошкільного віку за допомогою методу цілих слів

Наступним етапом нашого експерименту є формувальний етап. На цьому етапі було проведено формування читацьких навичок за розробленою системою читання з використанням методик Глена Домана та Ж. - О. Декролі.

Глен Доман та Ж. – О. Декролі розробили технології для навчання грамоти дошкільників за допомогою методу цілих слів. Ці технології вимагають від педагога чіткої організації, наполегливості та дотримання рекомендацій. Під час роботи за цим методом не можна робити тривалі перерви між заняттями. Застосування цього методу є ефективним при роботі з підгрупою дітей або індивідуально з урахуванням когнітивних процесів дітей [29, с. 121].

Глен Доман стверджував, що дитина яка вчиться читати проходить п'ять етапів, на яких об'єктами її уваги є спочатку «окремі слова», потім «словосполучення», згодом «прості речення», після них «поширені речення» і звичайно «книги» [18, с. 7].

Але перед тим, як починати дитину вчити читати, педагоги повинні знати 10 основних принципів навчання читанню запропоновані автором [41]:

- 1) Починати як можна раніше.
- 2) Весь час всього процесу навчання зберігати веселий настрій.
- 3) Відносьтеся з повагою до вашої дитини.
- 4) Вчіть її лише тоді, коли і ви і вона перебуває у хорошому настрою.
- 5) Зупиніться раніше, ніж ваша дитина цього захоче.
- 6) Демонструйте навчальний матеріал швидко.
- 7) Якомога частіше упроваджуйте нові навчальні матеріали.
- 8) Виконуйте вашу програму послідовно.
- 9) Старанно і заздалегідь готуйте навчальні матеріали.

10) Запам'ятайте: і ви, і ваша дитина повинні відчувати, що прекрасно проводите час

Процес навчання читання стає ефективним тоді, коли використовуються результативні методи та враховуються інтереси дітей [40, с. 32].

Нами була складена система роботи з навчання дошкільників читанню з провідним методом цілих слів. Дану діяльність ми організовували протягом місяця. Систему роботи зобразили у таблиці 2.3

Таблиця 2.3

Система роботи з навчання читання дітей старшого дошкільного віку за допомогою глобального методу

Термін	Напрямок роботи	Проведена робота
1 тиждень	Ознайомлення зі словом	<p>1. Ознайомлення з природним довкіллям Тема: Дикі тварини Інтегроване заняття «Тварини у лісі» (показ карток за темою)</p> <p>2. Ознайомлення з природним довкіллям Тема «Фрукти» Інтегроване заняття «Скарбничка вітамінів» (показ карток за темою)</p> <p>3. Мовлення Дитини Заняття «Слова-назви дій» (показ карток за темою)</p> <p>4. Читання вивчених слів.</p> <p>5. Закріплення в іграх.</p>

2 тижден ь, полови на 3 тижня	Ознайомлен ня з літерами	Мовлення дитини. Елементи грамоти 1. Заняття «Звук і буква А» 2. Заняття «Звук і буква О» 3. Заняття «Звук і буква У» 4. Заняття «Звук і буква М, Л» 5. Заняття «Звук і буква Т». 6. Виділення букв з вивчених слів. 7. Конструювання слів з вивчених букв. 8. Закріплення в іграх.
3 тижден ь	Робота з словосполу ченням	1. Утворення словосполучення. 2. Читання словосполучення. 3. Закріплення знань в завданнях та іграх: Завдання «Добери слово». Добір до карток іменників, дієслів. Складання і читання словосполучень. Завдання «Виклад слів». Викладання запропонованих словосполучень, та їх читання.
4 тижден ь	Робота з реченням	1. Складання словосполучень та речень. 2. Завдання на викладання речення з картинок, з слів, з картинок та слів, з іграшок та слів. 3. Утворення та читання речень з використанням сюжетних картин.

З дошкільниками протягом чотирьох тижнів було проведено чотири напрями роботи з читацької діяльності. Кожен з них підвищує розумовий розвиток дитини та сприяє опануванню читацької навички.

У розумовому вихованні дітей освітній процес дає дітям можливість засвоювати систематизовані знання, розглядати та застосовувати їх як єдине ціле [36, с. 54].

Для нас було важливим максимально цікаво та пізнавально організувати початковий процес.

Перший напрям роботи *«ознайомлення зі словом»*. Впровадження його здійснювалось за таким планом:

1. Показ карток слів з опорою на зображення. Робота здійснювалась три дні. Вивчення іменників (два дні) В перший день було проведене інтегроване заняття *«Тварини у лісі»* на якому дітям показали п'ять карток за темою, впродовж дня було здійснено ще два покази. На другий день повторили попередні картки в три сеанси і до них додали ще п'ять нових карток на занятті *«Скарбничка вітамінів»* за темою заняття, ознайомлення з картками також здійснювалось в три підходи за день. Загалом провели шість сеансів. На третій день повторили вже вивчені картки за два дні і додали до вивчення ще п'ять карток (вивчення дієслів) на занятті *«Слова-назви дій»*. Вся робота за день складалась з п'ятнадцяти слів та дев'яти сеансів.

Картки (іменники):

Тема *«дикі тварини»*: *«заєць»*, *«лис»*, *«вовк»*, *«ведмідь»*, *«їжак»*.

Тема *«фрукти»*: *«яблуко»*, *«малина»*, *«банан»*, *«ківі»*, *«груша»*.

Картки (дієслова): *«іде»*, *«стоїть»*, *«лежить»*, *«їсть»*, *«росте»*.

2. Закріплення вивченого матеріалу в завданнях та іграх (два дні).

Для закріплення вивчених слів нами були використані такі завдання та ігри:

Завдання «Покажи картку». Дитина знаходила і показувала потрібну картку серед інших карток.

Завдання «Покажи слово». Дитині пропонувалось знайти і показати картку з конкретним словом серед двох запропонованих карток.

Гра «Принеси слово». Зачитувався вірш про зайця, після цього дитина співставляла іграшку з картинкою та словом, виконувала рухи які притаманні тварині (зайцю) і принесла картку зі словом *«заєць»*.

Гра «Замалюй слово». Ця гра була використана на занятті з малювання. Діти зафарбовували слова.

Гра «Підбіжи до слова». Використовували на занятті з фізкультури. Дитині пропонувалось підбігти до картки з відповідним словом.

Підбір занять та ігор здійснювався на основі [38; 39].

Загалом всі слова діти закріпили за допомогою використання ігор на різних заняттях.

На другому та частині третього тижня проводилась робота з *«ознайомлення з літерами»*.

Важливим завданням було дати дітям практичне уявлення про літеру, те, що ми бачимо та пишемо її. Була проведена робота по ознайомленню з деякими буквами які позначають голосні звуки (а, о, у) та з буквами які позначають приголосні звуки (м, т, л).

Вивчення та закріплення букв відбувалось на спеціально організованих мовленнєвих заняттях з опорою на грамоту, в образотворчій діяльності (діти розмальовували літери), ліпленні (ліпили з пластиліну вивчені букви), конструювання (складання букви з паличок), активно застосовувались ігри до кожної вивченої літери для її закріплення.

Завдання та ігри які використовувались нами в роботі:

Завдання «Назви букву». Дітям показували літери, а вони їх називали.

Гра «Співає не співає». Діти показували картку з літерою та проспівували її звук.

Завдання «Замалюй знайому букву». Діти розглядали слова та замальовували вивчену літеру в цих словах.

Завдання «Знайди літеру». Діти шукали літери запропоновані серед кубиків з іншими літерами.

Завдання «Конструювання слів». Діти роздивлялись слово, називали літери, складали слово за аналогією та самостійно.

Підбір занять та ігор здійснювався на основі [38; 39].

Робота з словосполученням здійснювалась на третьому тижні. Головна задача була в тому, щоб навчити дітей утворювати словосполучення. Діти викладали картку з зображенням на підписом тварини та поряд клали картку дію (наприклад, вовк сидить). Таким чином спочатку діти утворювали словосполучення з опорою на зображення, а потім без неї. На заняттях з малювання діти малювали картинку до вивчених слів, а потім викладали свою намальовану картинку та слово дію до неї та прочитували утворене. Дітям були запропоновані завдання на складання словосполучень тільки за картинками, тільки за словами, за картинками і словами та за іграшками і словами.

На четвертому тижні проводили *«роботу з реченням»*. Алгоритм роботи залишався той самий, що і на третьому тижні. Діти продовжували складати словосполучення та речення. Діти викладали речення з картинок, з слів, з картинок та слів, з іграшок та слів (наприклад, заєць їсть яблуко). Була проведена робота з утворення та читання речень з використанням сюжетних картин. Також було створено альбом з дітьми, в якому розміщенні їхні малюнки та створені речення з картинками.

В кінці кожного тижня з дітьми проводилась бесіда, щодо їхніх вражень, емоцій та почуттів які виникали в процесі навчання читанню.

З дітьми старшого дошкільного віку була проведена ґрунтовна робота з навчання читанню завдяки методу цілих слів Глена Домана та Ж. – О. Декролі. Робота була проведена в межах карток з трьох тем, та з шістьма літерами, для поглиблення читання рекомендовано продовжувати роботу з вивченням додаткових тематичних карток та наступних літер, враховуючи той самий алгоритм роботи.

Таким чином, метод цілих слів сприяє збагаченню словникового запасу дошкільників, вмінню розмовляти правильно та чітко, а найважливіше – діти опановують читання.

2.3 Результати дослідно-експериментальної роботи

Закінчивши формувальний етап експерименту ми провели контрольний етап, який включав повторну діагностику читацької навички дітей старшого дошкільного віку та порівняння результатів нашого дослідження для перевірки результативності проведеної роботи з навчання читанню. Результати діагностики після проведення системи роботи значно збільшилися в порівнянні з констатуючим етапом.

Повторно провівши діагностичні завдання в експериментальній групі ми отримали дані, які представили у таблиці 2.4 та на рисунку 2.3

Таблиця 2.4

Рівень читацької навички у дітей експериментальної групи

Загальна кількість набраних балів	Рівень читацької навички	Кількість дітей	Відсотки
6-8	Високий	5	50
3-5	Середній	3	30
до 2	Низький	2	20

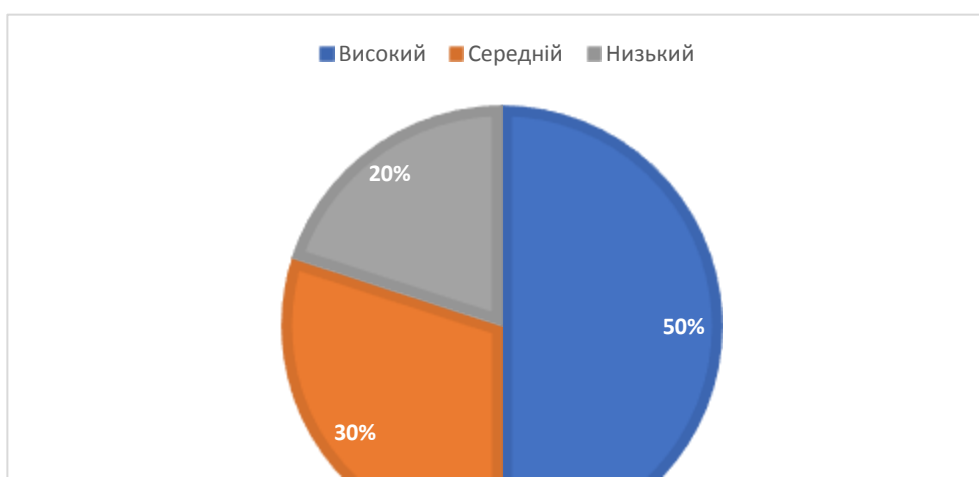

Рисунок 2.3 - Рівень читацької навички у дітей експериментальної групи

Як показують результати проведення контрольної діагностики в експериментальній групі, низький рівень читацьких умінь показали тільки 20% (2 осіб), середній рівень – 30% (3 осіб) і високий рівень опанування читацької навички продемонстрували 50% (5 осіб) старших дошкільників.

Повторно провівши діагностичні завдання в контрольній групі ми отримали дані, які представили у таблиці 2.5 та на рисунку 2.4

Таблиця 2.5

Рівень читацької навички у дітей контрольної групи

Загальна кількість набраних балів	Рівень читацької навички	Кількість дітей	Відсотки
6-8	Високий	2	20
3-5	Середній	5	50
до 2	Низький	3	30

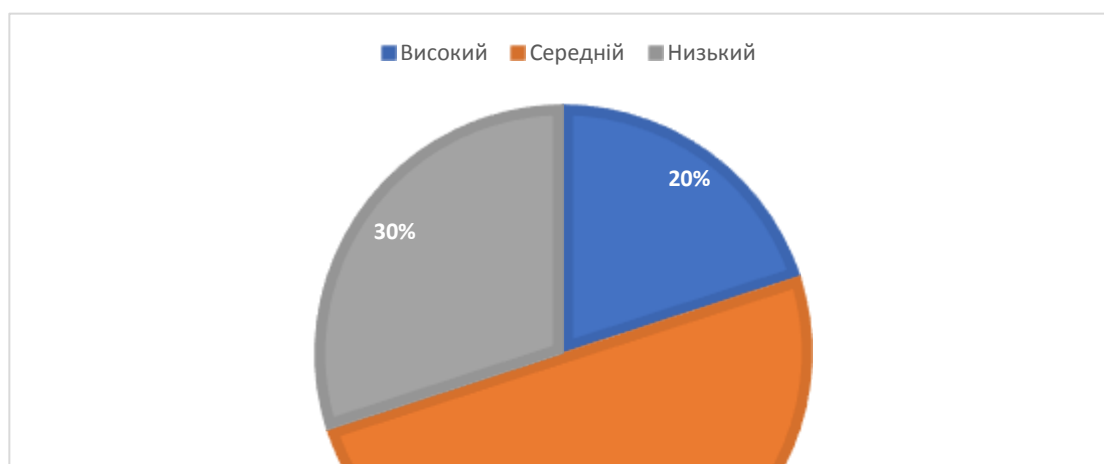

Рисунок 2.4 - Рівень читацької навички у дітей контрольної групи

За результатами контрольної діагностики в контрольній групі низький рівень читацьких навичок показали 30% (3 осіб), середній рівень – 50% (5 осіб), а високий продемонстрували 20% (2 осіб) дітей старшого дошкільного віку.

Також ми порівняли результати вхідної та контрольної діагностики в експериментальній та контрольній групі, отримані дані зобразили на рисунку 2.5

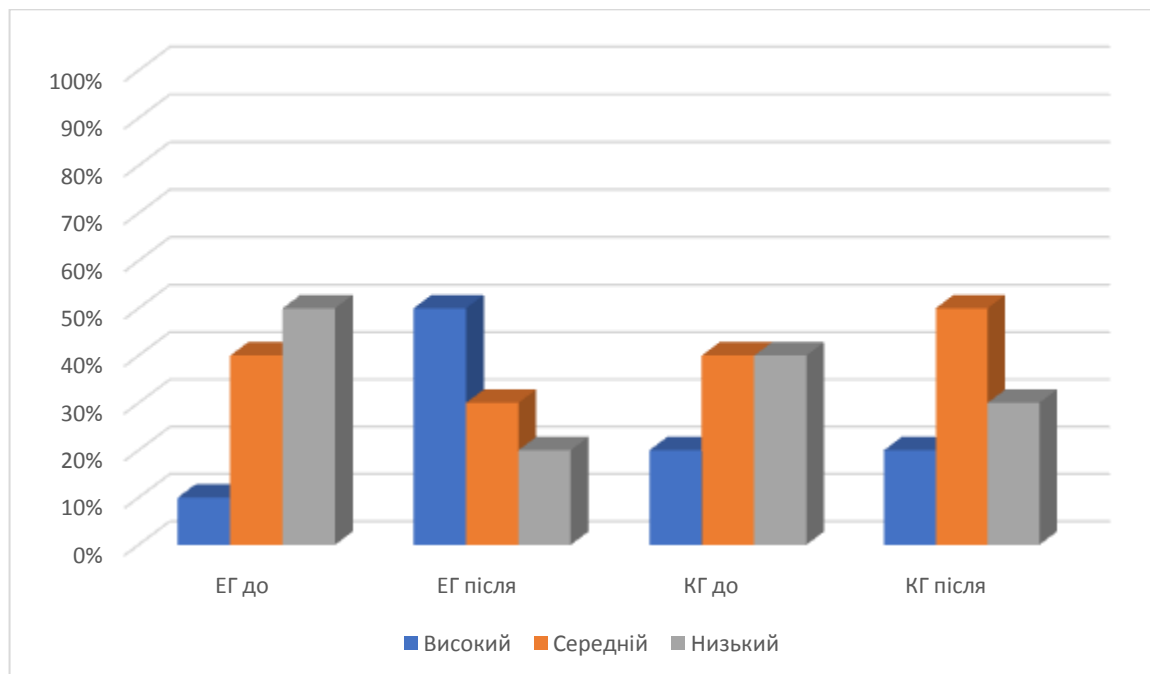

Рисунок 2.5 - Порівняння отриманих результатів

Таким чином, ми можемо побачити, що показники експериментальної групи значно підвищились після проведення системи

роботи з навчання читанню, що свідчить про ефективність результату навчання читанню у старших дошкільників в процесі освітньої діяльності. В контрольній групі також відбулися якісні зміни показників, але експериментальна група зазнала більш динамічних змін.

Аналіз результатів експерименту свідчить, що дані нашого дослідження є підставою для підтвердження висунутої гіпотези. Констатуючий етап показав переважаючий низький рівень читацької навички дітей старшого дошкільного віку. Для формувального етапу було розроблено систему роботи з навчання дітей читанню методом цілих слів. Проведення занять та ігор за цим методом призвело до підвищення рівня читацької навички у дітей. Після цього етапу ми провели контрольний етап, який показав, що рівень читацької навички у дітей в процесі проведеної системи роботи підвищився порівняно з констатуючим етапом. Отримані результати експерименту, дають можливість говорити, що використання в освітньому процесі методу цілих слів мають позитивний вплив на формування читацької навички у дітей старшого дошкільного віку.

Отже, результати нашого дослідження підтверджують гіпотезу про те, що опанування читацькою навичкою дітьми дошкільного віку за допомогою методу цілих слів буде ефективним за таких умов:

- систематичне застосування методу цілих слів, як під час спеціально організованих занять, так і в інших діяльностях дітей;
- створення ігрових ситуацій для ознайомлення дітей зі словами;
- взаємодія з батьками дітей стосовно навчання читанню;
- заохочення дошкільників до обговорення вражень та емоцій які в них виникають, під час процесу читання.

ВИСНОВКИ

Проаналізувавши науково-методичну літературу з проблеми нашого дослідження, систематизувавши та узагальнивши отриману інформацію, ми сформувавши наступні висновки:

1. Велике значення набуває наступність й перспективність дошкільної та початкової освіти. Цим визначається потреба систематичної, цілеспрямованої роботи щодо мовленнєвої підготовки дошкільника до шкільного навчання, адже мовленнєвий розвиток є важливим показником самодостатності та цілісності особистості. Мовленнєва підготовка до школи передбачає засвоєння практичних мовленнєвих навичок, покращення функцій та комунікативних форм мовленнєвої діяльності, а також формування її усвідомлення.

Здійснювати навчально-виховний процес мовленнєвої підготовки потрібно з розвитку суми знань про навколишній світ, змістової сторони

мовлення та рівня мовленнєвих навичок, а саме: правильної звуковимови, граматичної правильності, розвитку словникового запасу, діалогічного та монологічного мовлення дітей; високої мовленнєвої активності; розвитку правильних та якісних мовленнєвих відповідей та елементарних оцінювальних-контрольних дій.

2.Сучасний етап розвитку дошкільної освіти охоплює процеси збагачення змісту освіти, оновлення, впровадження зарубіжних технологій, підходів для організації освітнього процесу з дошкільниками та включення інновацій.

З дітьми дошкільного віку можна використовувати такі інноваційні методи для кращого навчання читанню: інтерактивні мультимедійні програми, читання за допомогою мультимедійних книг, ігрові методи. До інноваційних технологій з навчання читанню можна віднести: методики навчання дітей читанню В. С. Ліщука, Г. Д. Полозюк, Л. В. Шелестової та ін. Серед зарубіжних методик для навчання читанню дошкільників можна виділити: методики Глена Домана, Ж. - О. Декролі, Макіндер та М. Монтессорі.

3.Однією з цікавих та ефективних методик навчання читання дошкільників є «глобальне читання, або метод цілих слів». Глобальне читання полягає в показі дитині цілого слова та підкріплюється візуальним сприйняттям та здатністю до засвоєння зорової інформації. Можна виділити такі переваги глобального читання: навчання з будь якого віку, навіть з раннього, розвиток мовлення та когнітивної сфери, накопичення словникового запасу, попередження дисграфії та дислексії, засвоєння читання легко, стихійно, як і опанування промовою, підвищений інтерес до заняття та процесу читання, оптимальний спосіб навчити читанню як звичайних дітей, так й дітей з особливостями розвитку.

В методиці Глена Домана, діти повинні самі зробити відкриття, що слова містять букви та поєднуються в склади. Проте методика Ж. - О.

Декролі, окрім читання цілим словом містить ознайомлення з буквами та складання невеличких слів. Тут простежується головний принцип «від цілого до частини». На нашу думку, саме такий підхід вирішує проблему складності розбору слова на складові частини.

4. Нами було організоване і проведене експериментальне дослідження з опанування читацькою навичкою дітьми старшого дошкільного віку за допомогою методу цілих слів. На констатуючому етапі низький рівень читання показали 5 дітей (50%) експериментальної групи і 4 дошкільників (40%) контрольної групи. Середній рівень показали 4 дітей (40%) експериментальної групи і 4 дошкільників (40%) контрольної групи. Високий рівень було встановлено у 1 дитини (10%) експериментальної групи і у 2 дошкільників (20%) контрольної групи. На наступному етапі було проведено формування читацьких навичок за розробленою системою читання з використанням методу цілих слів Глена Домана та Ж. - О. Декролі. Ми працювали за такими напрямками: ознайомлення зі словом, ознайомлення з літерами, робота з словосполученням та з реченням. Нами було розроблено заняття та підібрано ігри до кожного напрямку роботи. Діти закріплювали отримані знання як на спеціально організованих заняттях, так і на заняттях з малювання, фізкультури, ліплення та конструювання. В процесі роботи були використані наочні, словесні та практичні методи. З дітьми також проводились бесіди щодо їхніх вражень, емоцій та почуттів які виникали в процесі навчання читанню. З батьками дошкільників було проведено анкетування та бесіди.

Після проведення системи роботи з опанування читацькою навичкою дітьми старшого дошкільного віку методом цілих слів, результати значно покращилися в порівнянні з результатами діагностики на констатуючому етапі.

В експериментальній групі, низький рівень читацьких умінь показали тільки 2 дітей (20%), середній рівень – 3 дітей (30%) і високий

рівень опанування читацької навички продемонстрували 5 дошкільників (50%). В контрольній групі низький рівень читацьких навичок показали 3 дітей (30%), середній рівень – 5 дітей (50%), а високий продемонстрували 2 дітей старшого дошкільного віку (20%).

Отже, підвищення в показниках, отриманих під час діагностики, яка проводилася після впровадження нашої системи роботи, дозволяє стверджувати, що гіпотеза нашого дослідження підтвердилася та обраний нами метод цілих слів є ефективним під час навчання дошкільників читанню. Ми досягли мети нашого дослідження, весь теоретичний та практичний матеріал буде застосований в подальшій роботі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підруч. К. : ВЦ «Академія», 2009. 376 с.
2. Березюк О., Березюк Ю. Педагогічні умови концепції реформування освіти Вацлова Пршигоди. Чехи на Волині: історія і сучасність: зб. наук. праць, Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 155-159. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/16688/1/zbirnuk-2014.pdf>
3. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика: теорія і практика : нав. посіб. Запоріжжя : Просвіта, 2000. 216 с.
4. Богуш А. М. Компетентнісний підхід до мовленнєвого розвитку дошкільників. Педагогічна і психологічна науки в Україні : Т. 2 :

- Дидактика, методика, інформаційні технології. К.: Педагогічна думка, 2007. С.155-170.
5. Богуш А. М. Маліновська Н. В. Перші кроки грамоти: передшкільний вік: навч. посіб. К. : Видавничий Дім «Слово», 2013. 424 с.
 6. Богуш А. М. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти : навч.-метод. комплект. Х. : Вид-во «Ранок», 2011. – 176с.
 7. Богуш А. М. Формування мовної особистості на різних вікових етапах: монографія. Одеса: ПНЦ АПН України, 2008. 272 с.
 8. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Оптимізація мовленнєвої роботи з дітьми в розвивальному середовищі дошкільного навчального закладу. Реалізація завдань освітньої лінії «Мовлення дитини». Дошкільне виховання. 2012. № 10. С. 8-14.
 9. Богуш А.М. , Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика : теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах : навч. посіб. 2-ге вид., допов. К. : Слово, 2015. 704 с.
URL:
https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/bitstream/123456789/1679/1/bogush_a_m_doshkil_na_lingvodidaktika_teoriya_i_metodika_nav.pdf
 10. Богуш А.М., Луцан Н. І. Мовленнєво – ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи : навч. посіб. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 304 с. URL:
http://ditky.info/load/doshkolyaryk/a_bogush_movlennevo_igrova_dijalnist/6-1-0-3342
 11. Гавриш Н. В. Теоретичні засади проблеми дитячої творчості. Педагогіка і психологія. 2000. № 4. С. 124-129.
 12. Гавриш Н. Розвиток мовлення та навчання дошкільнят рідної мови: мета і завдання. Дошкільне виховання. 2003. №7. С. 12–14.
 13. Гончаренко А. М. Розвиток мовленнєвої компетентності старших дошкільників : навч.-метод. посіб. К. : Світич, 2009. 160 с.

14. Горєлова А. Формуємо зв'язне мовлення. Дошкільне виховання. 2004. № 4. С.15-17
15. Гулько Ю. А. Розвиток творчого потенціалу дошкільників. Обдарована дитина. 2005. № 6. 105 с.
16. Дичківська І. М. Основи педагогічної інноватики : навч. посіб. Рівне : Зелент, 2001. 222 с.
17. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. К. : Академвидав, 2004. 352 с.
18. Дичківська І. М. Розвивати інтелектуальну обдарованість. Технології раннього навчання Глена Домана. Палітра педагога. 2004. № 2. С. 7-10.
19. Дубасенюк О. А. Інновації в освіті: інтеграція науки і практики : зб. наук.-метод. праць. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 156-162
20. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2012. 424 с.
21. Ефективні методи навчання з використанням карток Домана. URL: <https://wunderkind.pp.ua/efektivni-metodi-navchannya-z-vikoristannyam-kartok-domana/>
22. Захарійчук М., Богданець-Білоskalенко Н. Використання методу цілих слів у сучасній практиці навчання грамоти. Початкова школа. 2015. №1 с.26-29.
23. Інноваційні технології : банк інноваційних технологій URL: https://dnznetishyna.blogspot.com/p/blog-page_45.html
24. Іщенко Л. В. Навчання дітей дошкільного віку рідної мови : навч. посіб. Умань: ПП «Жовтий», 2013. 138 с.
25. Калмикова Л. О. Сучасні проблеми наступності й перспективності та шляхи їх вирішення / Л. О. Калмикова // Наступність і перспективність у навчанні й вихованні дітей дошкільного та

- молодшого шкільного віку : матер. конф. Переяслав-Хмельницький, 2000. С. 10-15.
26. Калмикова Л. О. Формування мовленнєвих умінь і навичок у дітей: психологічний та лінгвістичний аспекти : навч. посіб. К. : НМЦВО, 2003. 300 с.
27. Калмикова Л. О. Формування у дітей старшого дошкільного віку мовленнєвої діяльності: діагностико-розвивальний комплекс : навч.-метод. посіб. К. : Вид. дім «Слово», 2014. 384 с. URL: http://ephsheir.uhsp.edu.ua/bitstream/handle/8989898989/5726/Kalmykova_Formuvannia_u_ditei_starshoho_doshkilnoho_viku.pdf?sequence=1&isAllowed=y
28. Карасьова К. В., Піроженко Т. Ігровий простір дитини : навч.-метод. посіб. К. : Шк.світ, 2011. 128 с.
29. Ковалок В. Упровадження сучасних технологій навчання грамоти в процесі підготовки дітей до школи. Дошкільна освіта: теорія, методика, інновації : матер. наук.-прак. конф., м. Луцьк, 15 листопада 2021 р. Луцьк, 2021. С. 119-123. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20807/1/zbirnyk_3_2021.pdf#page=119
30. Косенко Ю. В. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. Суми: Сумський державний університет, 2011. 187 с.
31. Крутій К. Л. Створення мовленнєвого середовища: теоретичні засади і практична реалізація : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ТОВ «ЛПІС» ЛТД, 2006. 168 с.
32. Методика Сесіль Лупан: навчання читанню. URL: <https://informir.com.ua/metodika-sesil-lupan-navchannya-chitannyu/>
33. Можарівська І. М. Розвиток позашкільної освіти на Волині – Житомирщині (друга половина XIX –30-ті роки XX століття) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Житомир, 2011. 21 с. URL: http://eprints.zu.edu.ua/5147/1/aref_pdf

34. Пахомова Н. Г. Формування мовленнєвої готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у школі : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.13. К. : 2002. 18с.
35. Подліна С. В. Розвиток мовленнєвої компетенції. Дошкільний навчальний заклад. 2012. №1. С. 5-10.
36. Поніманська Т. Дошкільна педагогіка : навч. посіб. К. : Академвидав, 2016. 456 с.
37. Раннє читання : авторські методики навчання дітей грамоти. URL: https://dnz51.edu.vn.ua/?page_id=996
38. Тернова Л. М. Раннє читання (за методикою Овіда Декролі). Середня група : навч.-метод комплект «Віконечко у світ». Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2009. 24 с.
39. Тернова Л. М. Раннє читання. Старша група : навч.-метод комплект «Віконечко у світ». Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. 32 с.
40. Хорошковська О. Н. Розвиток мовлення і підготовка до засвоєння грамоти. Початкова школа. 2001. № 5. С. 32–37.
41. Шах Т. Г., Лукашук М. І., Шпирковська Л. В., Чегус О. В. Вивчення та розвиток: метод. матеріали для працівників дошкільних навч. закл. і батьків. 2008. № 1. С. 42-52; № 2. С. 27-29.

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета для батьків

1. Чи помічали ви прояв інтересу вашої дитини до букв, читання?

А) так;

Б) ні;

2. Чи навчаєте ви свою дитину читати?

А) так;

Б) ні;

3. Чи хотіли б ви навчати свою дитину читати?

А) так;

Б) ні;

4. Чи знаєте ви за допомогою якої методики можна навчити читати вашу дитину?

А) так;

Б) ні

5. Як ви вважаєте, дітям краще навчатись читати в школі?

А) так;

Б) ні

6. Чи підтримуєте ви навчання читанню дітей старшого дошкільного віку?

А) так;

Б) ні

Додаток Б

Ігри за методикою Ж. - О. Декролі

Дидактична гра «Звідки слово прийшло»

Мета: Залучати дітей до тлумачення слів, дотримуючись послідовності роботи з новим словом:

- називання ;
- використання наочності ;
- тлумачення.

Дидактична гра «Зберемо урожай»

Мета: навчити читати назви овочів, фруктів, назви кольорів. Закріпити поняття, де що росте, їх класифікацію. Розвивати увагу,

зв'язне мовлення. Виховувати інтерес до читання і бажання працювати із посібником.

Матеріал: слова для читання, кошик, набір овочів і фруктів.

Інструкція: за вказівкою вихователя діти збирають окремо урожай овочів та фруктів, читають їх назви на посібнику-плакаті.

Слова: фрукти- яблуко, груша, слива; овочі – помідор, огірок, капуста, картопля.

Дидактична гра «У зоопарку»

Мета: закріпити з дітьми назви диких тварин, навчати читати їх назви, пізнавати їх серед свійських тварин, уточнити їх спосіб життя. Розвивати увагу. Виховувати турботливе ставлення до тварин.

Матеріал: силуетне зображення арени цирку, набір зображень диких тварин, слова для читання.

Інструкція: діти читають слова, уточнюють спосіб життя диких тварин.

Пригощання тварин улюбленою їжею.

Дикі тварини: вовк, тигр, ведмідь, лис, заєць.

Дидактична гра «Моя родина»

Мета: вчити читати слова-назви членів сім'ї. Розвивати мовлення дітей, увагу, пам'ять. Виховувати любов до рідних.

Інструкція: діти читають слова-назви членів родини і показують їх на картинці.

Дидактична гра «Звірята»

Мета: Продовжувати вчити дітей читати назви диких та свійських тварин, комах. Розвивати увагу, зосередженість, пам'ять. Виховувати інтерес до читання.

Матеріал: картки для читання.

Інструкція: за вказівкою вихователя діти знаходять відповідні слова, читають вірші, читають їх назви на посібниках-картках.

Слова: кіт, гуси, вовк, лис, заєць, їжак, коза, жук.

Додаток В**Консультація для педагогів****«Методика Овіда Декролі - нова технологія навчання читанню дітей»**

Навчитися читати – не найголовніше завдання для дошкільняти, проте за бажанням дітей та батьків уже в цьому віці можна розпочинати навчання елементів грамоти. Процес навчання читання має бути цікавим і легким для дітей, що сприятиме загальному розвитку дитини: інтелекту, мовленню, дрібної моторики, словниковому запасу, сприйняттю, розширенню уявлень про світ.

Мета навчання читанню:

- Стимуляція загального психічного розвитку дитини: завдяки активній роботі аналізаторів збільшується потік імпульсів до кори головного мозку, що забезпечує її активне функціонування.
- Удосконалення роботи органів відчуттів: зору, слуху, підвищується чутливість дотикових рецепторів.
- Вміння читати – це ще один спосіб пізнання світу, яким дитина починає користуватися паралельно із безпосереднім. Зрозуміло, що це дає додаткові можливості і переваги.

Переваги навчання ранньому читанню:

- Вміння читати сприяє розвитку знакової функції мислення, що полегшує процес оволодіння будь-якими іншими знаковими системами та активізує пізнавальні психічні процеси: сприймання, пам'ять, мислення, уяву.
- Оскільки процес оволодіння читанням не вимагає від дитини особливих вольових зусиль, довільності, то останній сприймається дітьми як приємний процес, що забезпечує вгамування інформаційного “голоду”. Це у значній мірі гарантує позитивне ставлення до читання.
- Вміння читати надає дитині значних переваг у освоєнні оточуючого середовища: вона може оволодіти значно більшим і різноманітнішим матеріалом; пізнати те, що не дається у безпосередніх відчуттях.
- Відомо, наскільки велика потреба дитини у спілкуванні з дорослими. Постійні заняття з дитиною не лише забезпечують їй емоційний комфорт і сприяють особистісному зростанню малюка.

Основою педагогічної технології Ж.-О. Декролі є принцип антропоцентризму, який наприкінці XIX – на початку XX ст.. сприяв новому осмисленню поняття "виховання". Відповідно до нього виховання розглядалось як процес розвитку дитини, що враховує її

індивідуальні потреби, можливості, мотиви та інтереси. Декролі проголосив дитину центром своєї системи навчання і виховання: "Я маю на меті створити зв'язок між всіма науками, примусити їх зійтися в одному центрі. Цей центр – дитина, до якого все сходиться, від якого все розходиться".

Гру Декролі розглядав як творчу діяльність дитини і невід'ємну частину навчального процесу. Він використовував у дидактичних іграх предмети навколишнього світу, що дало змогу розглядати їх одним із способів класифікації, повторення і закріплення отриманих вражень, знань, умінь, наблизити їх до життєвого досвіду дітей. Ігри з грамоти також розроблені на основі принципу "парності" і спрямовані на підготовку дитини до читання та письма, на формування у дітей умінь звукового аналізу слова, узгодження частин мови, синтактичного розбору речення. Декролі вважав, що процес навчання потрібно максимально унаочнити: « Мати вчить дитину розмовляти не звуками і буквами, а словами і коротенькими фразами». Тому кожен предмет він позначав карткою: біля стола – картка «стіл», біля вікна «вікно».

Рекомендації щодо організації роботи з дошкільниками

Організована гурткова робота по навчанню читання розрахована на дітей від 3 до 6 років. Рівень складності завдань, пропоновані види діяльності, темп виконання завдань повинні бути складені з урахуванням вікових особливостей дітей певного віку.

Оптимальна форма роботи з дітьми - гурток «Раннє читання». Його робота може бути організована як ігри у другу половину дня, де вивчається новий матеріал, а у же в наступні дні (на заняттях, на прогулянках і т.д.) новий матеріал закріплюється. Таким чином можна інтегрувати читання у всі види діяльності дошкільників.

Тривалість занять не повинна перевищувати 10-20 хвилин для 4-річних дітей і 20-30 хвилин – для 5-6-річних. Заняття можна проводити як групові, так й індивідуальні. Оптимальною для роботи в групі

кількість дітей може коливатися від 10 до 15 осіб. Якщо кількість дітей у групі велика, варто заняття проводити підгрупами. Такий підхід обумовлений необхідністю приділити увагу кожній дитині під час виконання завдання, а чим більша кількість дітей, тим важче це зробити педагогу.

Результативність занять буде вищою, якщо процес навчання читання супроводжуватиметься позитивними емоціями. Інакше діти швидко стомлюватимуться, відчуватимуть дискомфорт, труднощі тощо.

Одним з результатів роботи є **«Золоті правила» для педагога щодо організації гурткової роботи з читання :**

- Створювати казковий сюжет або незвичайну ігрову ситуацію для активізації інтересу дитини до вивчення слів, звуків та букв.
- Використовувати ілюстративний матеріал для органічного поєднання логічного та асоціативно – образного мислення, що розширює уявлення дітей про навколишній світ та збачує словниковий запас.
- Залучати дітей до різноманітних видів діяльності: малювання, вирізання, аплікування, конструювання, ліплення, співів, танців.
- На заняттях давати дітям завдання, які забезпечують рух та динаміку. Якщо завдання передбачає статичність, то виконувати його не за столами, а сидячи на килимку чи в іншому місці групи.
- Супроводжувати процес навчання позитивними емоціями: висловлювати щирі радість, захоплення, підтримку, похвалу.

Алгоритм проведення заняття гуртка «Раннє читання»:

1. Виконуємо з дітьми вправи для губ або язика. Якщо деякі дошкільнята ще не вимовляють звуки або вимовляють їх неправильно, ці вправи допоможуть підготувати мовний апарат до вимови звуків.
2. Розглядаємо і читаємо нове слово. Повторюємо раніше вивчені слова.

3. Знайомимо із характеристикою звуку : який він - голосний або приголосний , твердий або м'який, дзвінкий або глухий. Спирасємося на тактильний, слуховий, зоровий і руховий аналізатори при знайомстві з характеристиками звуку.
4. Застосовуємо ігри з новим звуком, що розвивають мовний слух (фонемне сприйняття, аналіз, синтез). Використовуючи ці ігри, педагог готує мовний слух дошкільнят до засвоєння навичок читання.
5. Вводимо графічний образ звуку - букву.
Зауважимо: для дошкільнят важливішим є запам'ятовування звуків, а не літер, оскільки малюк, побачивши, скажімо, зображення літери Б, має сказати [б], а не [бе], і відповідно [в], а не [ве], [г], а не [ге] тощо. А алфавітні назви літер дитина вже без проблем вивчить у школі, коли ознайомлюватиметься з абеткою.
6. Закріплюємо образ букви та слова.